

आमचा शीख कुटिरताबाद, त्यातून निर्माण झालेली स्वतंत्र खलिस्तानची चळवळ भारतीय राजकारणातील एक काळजुडू अजय. क्षणिक आणि तात्पुरत्या राजकीय फायद्यासाठी धार्मिक कट्टरपंथीयांवर चढव केले की काय होते याचा तो मूर्तिमंत आणि अलंनत हिसक धडा. त्याची परिणती माजी पंतप्रधान इंदिरा गांधी यांच्या हत्येत झाली. त्याआधी या शीख दहशतवाद्यांच्या भस्मासुराचा बीमोड करण्यासाठी श्रीमती गांधी यांच्यावर अमृतसर येथील सुवर्ण मंदिरात लष्कर पाठवण्याची वेळ आली. शीख फुटिरताबाद्यांचा नेत जर्नेलसिमा भिन्नबाबते हा सुवर्ण मंदिरात दहून बसलेला होता. त्यास नेस्नाबतू केत्यापेरीखी या खलिस्तानी चळवळीचा अंत होणे अवयड हे लक्षात आल्यानंतर इंदिरा गांधी यांनी लष्करप्रमुख अरुणकुमार वैद्या यांस सुवर्ण मंदिरात लष्कराची कावाडीचा आदेश दिला. त्यापरब्रह्मकूम यांच्या हाती ही लष्करी कावाडी केली आणि भिन्नबाबते यात मारला गेला. या कारवाईचा शूड म्हणून दोघांची हत्या झाली. एक सुत्र पंतप्रधान इंदिरा गांधी. आणि दुसरे जनरल वैद्या. निवृत्तीनंतर अवध्या सहा महिन्यांत, १९८६ साली, पुणे येथे शीख मारेकऱ्यांनी जनरल वैद्या यांवर रस्त्यात गोळ्या घालून ठार केले. त्यामुळे इंदिरा गांधी यांच्या हत्येच्या आठवणी ताज्या झाल्या. श्रीमती गांधी यांनी हत्या त्यांच्याच शीख सुरक्षा हक्कांनी केल्याचे निष्पन्न झाल्यानंतर देशभर शिखांविरोधात संतापाचा आगडोंब उमळला. डिकटिकाली त्यांचे शिरकाण झाले. राजधानी दिल्लीत तर कहर झाला. रक्ताचे पाट वाहिले. जगदीश टायटलर, सज्जनकुमार आदी काँग्रेस सैन्यांनी काय कृत्यांस चिथावणी देत शिखांविरोधात हिंसाचारस प्रवृत्त केले. इझमोडत वृक्ष कोसळला की त्याखाली लहानसहान झुडपे चिरडली जातातफक, अशी त्यावर राजीव गांधी यांची प्रतिक्रिया. म्हणजे त्यांनी एका अर्धी शिखांच्या संघर्षाचे समर्पन केले. पुढे यातील काहीविरोधात त्यायालयगत गुन्हे दाखल होऊन शिक्षा झाली. तथापि त्या नृशंस शीख हत्याकांडांच्या जखमा आठवणी शक्यता नाहीत. पण सधाःस्थितीत ते काँग्रेस सचे अघोषित अव्यक्ष आहेत. त्यामुळे इतनेदाह्यत्वा घटनांविषयी त्यांचा काहीही संसंध नव्हता हे खरे असले तरी सध्याच्या काळीं सशी मात्र त्यांचे थेट नाते आहे. त्यामुळे ते पक्षाच्या इतिहासाकालीन पापासाठी त्यांना वर्तमानात काही विचारले जात असेल तर त्यात काही गैर आहे असे नाही. तेव्हा अमेरिकी तरुण्याचा कृतीबाबत काही आक्षेप घेता येणार नाही. शिखांविरोधात काँग्रेसचे धोरण, त्यातील काही वादग्रस्त नेत्यांस काँग्रेसकडून गेलेले अभय इत्यादी मुद्द्यांची पार्श्वभूमी या तरुण्याचा प्रश्नास होती. त्यास सामोरे जाताना राहुल गांधी यांनी पक्षाने इतिहासात येे काही केले त्याबाबत सपशेल माफी मागितली. इझजे घडले तेव्हा मी राजकारणात नव्हतो; पण तरीही येे काही झाले ते चूक होते असेच माझे मत आहे आणि त्याची जबाबदारी घेत मी माफीही मागण्यास मागेपुढे पाहणार नाहीफक, असा अर्धचे विधान राहुल गांधी यांनी केले. याआधीही इ८०० च्या दशकातफ तत्कालीन काँग्रेस स नेतृत्वात येे काही केले त्यासाठी राहुल गांधी यांनी जनतेची क्षमा मागितलेली आहे. अमेरिकेत या माफीची पुनर्कृती झाली. आंतरराष्ट्रीय पातळीवर इतिहासातील कृत्यांसाठी वर्तमानातील नेत्यांनी जाहीर माफी मागितल्याची अनेक उदाहरणे सापडतील. जपानने दुसऱ्या महायुद्धात युद्धक्रियांशी क्रूर र वर्तन केल्याबद्दल मागितलेली माफी, इटलीने लिबियाची मागितलेली, बेल्जियमने अफ्रिकी काँगोची, पोप फ्रान्सिस यांनी कॅनडातील स्थानिकांची, बिल क्लिंटन यांनी मोनिका लुबुन्कीची हिरवी, टायगर ड्रग्स यांने लैंगिक विकृतीसाठी आपल्या चाहत्यांची इत्यादी शेकडो दाखले अशा जाहीर माफीचे देता येतील. पाश्चात्य देश, त्यांचे नेते ऐतिहासिक चुकांसाठी वर्तमानात क्षमा मागण्यात कसरत नाहीत. याचे मूळ धर्मसंस्कारांत अवयवे. स्थिधान धर्मीयांचा धर्मग्रंथ बायबल हा माणूस स्वयलनशीत असल्याचे स्वीकारात आणि पश्चात्तापाच्या प्रयत्नांनते तो पापमुक्त होऊ शकतो अशीही मानतो. अर्थात बौद्ध आणि जैन या भारतात उगम पावलेल्या धर्मातही क्षमेचे महत्त्व आहेच. तेव्हा राहुल गांधी यांस शीख बांध्यांची जाहीर माफी मागावी लागली या सर्वांथिने शिक्ष्या कडीस राजकीय आनंदासाठी पुनःपुन्हा उकळी आणण्याचे काळ आणतील. राहुल गांधी यांच्यावीरली आदी रास्त ठरेल असे अनेक राजकीय प्रमाद आठवतील. असे असताना त्यांनी अमेरिकेत माफी मागितली याबद्दल भाजपच्या काही नेत्यांस आनंदाच्या उकळ्या फुटताना दिसतात. राहुल गांधी यांच्यावर देशातच नव्हे तर परदेशांही अशी नामुष्की वावरार येऊ लागली आहे, अशी अशीही प्रतिक्रिया भाजपचे नेते यावर देतात. यातून उलट आपल्याच बालबुद्धीत प्रदर्शन होते याची या मंडळीस जाणीव दिसत नाही. माफी मागण्यात मोठेपणा असतो यावर या मंडळींचा विश्वास नसावा. अमेरिकेसारख्या देशात स्थानिक रेड इंडियनस्वर दीर्घकाळ अन्याचार होत होते. त्याकडे हासनाचे दुर्लक्ष झाले. वास्तविकता त्या अन्याचारात माजी अमेरिकी अध्यक्ष जो बार्बेन्स यांच्या काहीही हात नव्हता. तरीही सरकारी या औदासीन्याची जबाबदारी त्यांनी घेतली आणि स्थानिकांची माफी मागितली. क्षमा मागावी असा कृत्यात सहभाग नसतानाही व्यापक औदायांचे प्रदर्शन करत माफी मागितली गेल्याची आणखीही अनेक उदाहरणे सापडतील. तथापि माफी मागावी असा कृत्यां जबाबदार असलेले जनतेची माफी मागण्याइतका मनाचा उद्वेगणा दाखवताना का, हा खरा प्रश्न. म्हणजे जमीन हस्तांतरण कायदे जाहीर करून मागे घ्यावे लागले याबद्दत, कृषी सुधारणा विधेयके मागे घ्यावी लागली याबद्दत, निधनशिरकराच्या महान निगण्यामुळे जनतेचे कमालीचे हात लागले याबद्दत, कट्टर शत्रू असलेल्या पाकिस्तानी पंतप्रधानांच्या कौटुंबिक कार्यक्रमात आकारण हजेरी लावली याबद्दत, पठाणकोट येथे प्रत्यक्ष लष्करी तळाच्या स्वयंपाकघरात अतिरेकी घुसपैर्षत आणण्या सुरक्षा यंत्रणांचा या गुप्तधंरांस ते कळले नाही याबद्दत, चीनने गेलवान खोल्यात घुसपैर्षी केल्याबद्दत, करोनाकाळात टाळ्या-टाळ्या वाजून देण्यात याबद्दत किंवा अगदी ताजे उदाहरण म्हणजे पल्लंगाम येथे सुरक्षा व्यवस्थेतून

स्व मुक्तोर

संपूर्ण मानवजात बुद्धाच्या उपस्थितीन वर्य झाली आहे. बुद्ध म्हणजे इजागृतफ, जो अज्ञानाच्या निद्रेतून जागा झाला आहे आणि वस्तुस्थिती जशी आहे तशीच पाहतो. बुद्ध हे एक अद्वितीय मानव होते, ज्यांनी स्वतःच्या प्रयत्नातून औदार्य, त्याग, शहाणपण, ऊर्जा, दृढनिश्चय, शिस्त, सहनशीलता, सत्यता, सद्भावना आणि समता या दहा सर्वोच्च गुणांचा सराव केला. आपल्या मानसिक शुद्धीकरणाद्वारे त्यांनी सर्व ज्ञानाचे दरवाजे उघडले. बुद्ध केवळ बौद्धिक कुतूहल भागवण्यासाठी ते काही बोलले नाहीत. ते एक व्यावहारिक शिक्षक होते आणि त्यांनी फक्त अशाच गोष्टी शिकवल्या ज्यामुळे मनुष्याला शांती आणि आनंद मिळेल. त्यांनी बोधी वृक्षाखाली (पीपळ वृक्ष - फिकस रिलिजिओसा) खोल एकाग्रतेने ध्यानाचा सराव केला आणि आत्मज्ञान प्राप्त केले. त्यांच्या आयुष्यात त्यांनी तीव्र आनंद आणि अत्यंत वंचिततेचा अनुभव घेतला होता, परंतु त्यांना आढळले की कोणत्याही प्रकारची टोकाची भूमिका शांती आणि आनंदासाठी चांगली नाही. म्हणून, त्यांनी आपल्याला जीवनात मध्यम मार्गाचा अवलंब करण्याचा सल्ला दिला. बुद्ध नेहमी स्वतःला एक मानवी शिक्षक मानत होते, ज्याचा संदेश मानवाच्या आनंद आणि कल्याणासाठी होता. लोक ज्ञान मिळवण्यासाठी शाळेत जातात आणि लोक ज्ञानी होण्यासाठी बुद्धाकडे जातात. बुद्धांनी केवळ अंधश्रद्धा आणि सर्वशक्तिमान शक्तीच्या भीतीला परावृत्त केले आणि अनुपयुक्त संस्कार आणि कर्मकांडांचे पालन करण्याचा निषेध केला. उपवास, नद्यांमध्ये स्नान, पशुबळी आणि तत्सम कृत्ये यांसारख्या बाह्य गोष्टींचा अवलंब केलेल्याने मनुष्य शुद्ध किंवा श्रेष्ठ बनत नाही. लोकांना अंधश्रद्धेपासून दूर ठेवण्यासाठी बुद्धांनी रूपा कष्ट घेतले. बुद्धाचा एकमात्र हेतू इतरांना हे स्पष्ट करायचा होता की गोष्टी जशा आहेत तशाच पाहाव्यात आणि काही मानवी, अतिमानवी किंवा अगदी इन्फ्रामानवी या बाह्य शक्तीच्या प्रभावाखाली येऊ नये. प्रार्थना, यज्ञ, कर्मकांड आणि धार्मिक विधी यांमुळे कोणाच्याही इच्छा पूर्ण होत नाहीत. त्यांनी व्यक्तीच्या नैतिक जीवनावर अधिक भर दिला. बुद्ध म्हणतात की देवावर किंवा इतर कोणत्याही काल्पनिक शक्तीवर अवलंबून राहण्याची प्रवृत्ती माणसाचा स्वतःच्या सामर्थ्यावरचा विश्वास कमकुवत करते. म्हणून बुद्ध आपल्याला आपल्या स्वतःच्या प्रयत्नांवर विश्वास ठेवण्यास भाग पाडतात. त्यांना धम्माचे सामर्थ्य आणि धम्मानुसार कसे जगायचे हे समजू शकत नाही, ते नेहमीच सर्व प्रकारच्या अंधश्रद्धा, कडूरता

यांना शरण जातात आणि स्वतःचा प्रकाश देव, आत्मे आणि प्रभावाखाली आणून विचित्र संकल्प विधी करतात. अनेकांच्या मते, दैवी शक्तीचा गुलाम आहे, ते मान्य नाही. तथागत बुद्ध विश्वातील इतर कोणत्याही शक्तींना मानवाच्या बुद्धीपेक्षा नाहीत. बुद्ध हा देवाचा अवलंब न करता दूत असल्याचा दावा करत नाही. मोक्ष देण्याचे वचन दिले नाही. कधीही स्वतःला तारणहार म्हणून केले नाही. बुद्ध म्हणाले, मनुष्य आहे, मुक्तिदाता किंवा मोक्ष देणारा बुद्ध लोकांना दुःखातून मुक्त करू, स्वतःच्या शक्तीवर अवलंबून सांभाळात. बुद्धांनी मानवाला मुक्त करू, मनुष्य स्वतःचा दुःखातून अतः दीपो भव. प्रत्येक व्यक्तीच्या प्रयत्नातून निष्ठाणावस्थेचा पाहिजे. बुद्ध म्हणाले, प्रत्येक व्यक्ती बुद्ध बनण्याची क्षमता असते. केवळ निवडक लोकांसाठी किंवा प्राण्यांसाठी राखीव नाही तर बरेच होऊ शकतो. स्वतःच्या प्रयत्नातून सर्वोच्च ज्ञानापर्यंत पोहोचू शकतो दिले. बौद्ध धम्म कोणालाही बघण्यास शिकवत नाही, परंतु देखील मानव बघण्यास प्रोत्साहित असतो. एकाही प्रसंग आला नाही की बघकले, कधीच असा प्रसंग नाही की एखादा निर्दयी शब्द त्याला नियाळा. बुद्ध नेहमी आपल्या आणि सर्वात वाईट शत्रूंशीही करुणेने वागलेत. बुद्धांनी

ने जगायचे असेल आणि धर्माचा आदर पृथ्वीवर सुखी आणि नेर्माण करायचे असेल आणि पूर्वग्रहांपासून श्रयक आहे. सहिष्णुता बुद्धाचे संदेश अद्वितीय शी शिकवण आजच्या श्रयक आणि प्रासंगिक मुद्द्यांवर असहिष्णुता आहेत. परस्परवालेबनाची आजचे जग युद्धाच्या द्वाची शिकवण अधिक णे लोकशाहीवादी शी दुसऱ्या माणसाच्या हस्तक्षेप केला नाही. हा प्रत्येक व्यक्तीचा ण. एखाद्याचा दृष्टीकोन, क प्रवृत्ती यांचा आदर णत्याही प्रकारची सक्ती णचे मत होते. तरीपण सांगणे प्रत्येक विवेकी आहे. गौतम बुद्धांनी सांगितला. खरे ज्ञान उपयुक्त आणि ज्ञानाी गोवनाचा उद्देश असावा. णच्या जीवनाला अर्थपूर्ण न म्हणता येईल. चांगले वेत, सत्कर्म आचरणात ण्याही स्वार्थी हेतूशिवाय , असा सल्लाही त्यांनी ण्यात तथागत बुद्धाची नसली तरी त्यांची ८८ वर्षांपासून मानव क आणि हितकारक णचा मार्ग हा प्रत्येक णे आनंदासाठी एक णी आहे. दुः खातून ही एक पद्धत आहे. णएक राष्ट्र, भूभाग किंवा णही. तो पंथ नाही की तर संपूर्ण विश्वासाठी कल्याणकारी संदेश णवा, सदभावना, शांतीून मुक्ती ही बुद्धाच्या आहेत. आजच्या बौद्ध णांनी संकल्प करू या शिकवणूक आपल्या णाचरण करू तसेच प्रमाणे इतरांना ती प्रयत्न करू □--

भारतावर युद्धाचे सावट, देशभरात आज मॉक ड्रील, महाराष्ट्राची स्थिती काय?

पहलगाम हल्ल्यानंतर सध्या भारत आणि पाकिस्तानात युद्धसदृश्य परिस्थिती निर्माण झाली आहे. याच पार्श्वभूमीवर आज ७ मे बुधवार रोजी राज्यात ठिकठिकाणी मॉक ड्रिल होणार आहे. देशभरातील युद्धसदृश्य परिस्थितीला तोंड देण्यासाठी तयारीचा एक भाग म्हणून हे मॉक ड्रिल होणार आहे. मुंबई, पुणे, नाशिक यांसह तब्बल १६ शहरांमध्ये हे मॉक ड्रिल आयोजित करण्यात आले आहे. गृह मंत्रालयाने दिलेल्या माहितीनुसार आज अनेक राज्यांमध्ये मॉक ड्रिल आयोजित करण्याच्या सूचना दिल्या आहेत. शाळा, मॉल, रेल्वे स्थानके, बस स्टॅंड आणि इतर गर्दीच्या सार्वजनिक ठिकाणी मॉक ड्रिल होणार आहे. महाराष्ट्रातील पुणे आणि मुंबईसह एकूण १६

शहरांमध्ये ही मॉक
जाणार आहे. जर
परिस्थिती निर्माण

इलेल आयोजित केल्ले
मरतात हल्ल्यासारखी
ली तर नागरिकांनी

आणि प्रशासनाने कशा प्रकारे प्रतिसाद द्यावा, यासाठी गृहमंत्रालयाने सर्व राज्यांना मॉक ड्रिलचे आदेश दिले आहेत. त्यानुसार

मुंबई, पुणे, नाशिक यांसारख्या महत्त्वाच्या १६ शहरात मॉक ड्रिल होणार आहे. महाराष्ट्रातील १६ शहरांमध्ये आज मॉक ड्रिल: मुंबई उरण-जेएनपीटी तारापूर पुणे ठाणे नाशिक थळ-वायशेत रोहा-धाटाव-नागोठाणे मन्माड सिन्नर पिंपरी-चिंचवड संभाजीनगर भुसावळ रायगड रत्नागिरी सिंधुदुर्ग या ठिकाणी युद्धाच्या परिस्थितीत काय करावे, यासाठीच्या कार्यवाहीचे मॉक ड्रिल होणार आहे. या मॉक ड्रिलमुळे आपत्कालीन परिस्थितीत अधिक प्रभावीपणे प्रतिसाद देण्यासाठी यंत्रणा सज्ज होण्यास मदत होणार आहे. सायबर वाजल्यावर काय कराल? तात्काळ सुरक्षित आश्रयस्थळी जालं. ५ ते १० मिनिटात सुरक्षित ठिकाणी पोहोचा. सायबर वाजल्यानंतर घाबरुन

जाऊ नका. फक्त मोकळ्या जागेपासून लांब रहा. घरात आणि सुरक्षित इमारतींच्या आत प्रवेश करा. टीव्ही, रेडियो, सरकारी अलटर्नेटिव्ह लक्ष द्या. अफवावर विश्वास ठेऊ नका. प्रशासनाच्या सूचनांच पालन करा. सायरन कुठे-कुठे लागणार? सरकारी भवन प्रशासनिक भवन पोलीस मुख्यालय फायररस्ट स्टेशन सैन्य ठिकाण शहरातील मोठे बाजारादीच्या जाणा सिविल मॉक स्थलमध्ये कोण-कोण? जिह्लाधिकारी स्कॅनीय प्रशासन सिविल डिफेंस वार्डन पोलीसकमी होम गार्ड्स कॉलेज-स्कूल विद्यार्थी नॅशनल कॅडेट कॉर्प्स (NCC) नॅशनल सर्विस स्कीम (NSS) नेहरू युवा केंद्र संगठन (NYKS)

हे पत्रक मालक, मुद्रक, प्रकाशक, संपादक राहुल मास्तीराव वाईकर यांनी राजवीर प्रिंटर्स, राजमाता जिजाऊ कॉलनी, नवगण कॉलेज रोड, बीड जि.बीड-४३११२२ (महाराष्ट्र) येथे छापून दैनिक लोक आरंभ कार्यालय, हाऊस नं.०१/०३/८६२० राजमाता जिजाऊ कॉलनी, नवगण कॉलेज रोड, बीड जि. बीड- ४३११२२ (महाराष्ट्र) येथे प्रसिद्ध केले. मो. ९२७२१३२४५०, संपादक: राहुल मास्तीराव वाईकर Email : dainiklokaarambh@gmail.com